

Hierony. & causa subſtinenti, & ordo viuendi. Vnde (vt ait Hieronymus ad Marcellam) ſicut philoſophi ſolent diſputationes ſuas in phyſicam, ethicam, logicamq; partiſe diuina eloquia aliquando agunt de natura, vt in Geneſi quandoq; de moribus, ut in Prouerbijs, interdum de logica, pro qua theologicū ſibi vident terminum, vt in euangelijs. In Deo nanq; eſt prima poteſtas, quæ eſt principium, & finis omnis motus naturalis: & prima veritas, quæ eſt terminus omnis ſpeculationis: primaq; bonitas, quæ eſt finis, & principium motus omnis actionis. Hæc Petrus. Quorum, videlicet Bonauentura, & Petri poſtulo concordat Richardo.

Opinio. In ſuper de hac re ſcribit Scotus, quod theologia eſt habitus ſimpliciter practicus. Conſideratio enim practica, eſt conſideratio naturaliter prior practici, ſecundum quam nata eſt praxis recte elici. Vnde dicitur ſexto Ethicorum: Finis practica eſt veritas conformiter ſe habens appetitui recto. Practica ergo conſideratio duas habet conditiones. Vna eſt conformitas ad praxim, & hanc habet ab obiecto, quod directe apprehendit: & habet rationem prioritatis, quæ habet ab intellectu. Ideo intellectus comprehendens obiectum ſecundum regulas, ex quibus poteſt cauſari praxis per motionem uoluntatis, eſt practicus: ſed intellectus perfectus habitus theologiæ apprehendens Deum, vt amandum, & ſecundum regulas ex quibus poteſt elici praxis, eſt ſimulmodo: ergo theologia eſt habitus practicus. Fides quoque eſt habitus, practicus, & credere eſt actus practicus, & uſus ei ſuccedens eſt practica: quia nata eſt eſſe conformis praxi, & naturaliter eam præcedit. Hæc Scotus. Cuius dicta in hac parte a multorum doctriſis diſſerunt.

Practica conſideratio theologia eſt practica. In ſuper circa hæc quæritur hic doctor, An ſcientia dicatur ſpeculatiua, & practica ex ſine. Ad quod reſpondet. Cognitionis practica extenditur ad praxim, quia cognitio ſans ſolum in intellectu, eſt ſpeculatiua. Praxis etiam eſt actus alterius potentia, quæ ipſius intellectus: quia cognitio practica extenditur ad illud, puta ad praxim, & non in ſeipſam. Eſt quoque poſterior naturaliter intellectione, oportet enim, quod ordinem habeat ad actum intellectus. Nata eſt etiam elici conformiter intellectus recte, ad hoc, quæ praxis ſit recta. Vnde ſexto Ethicorum dicitur, quod intellectus & appetitus ſine recti, oportet ad hoc, quod electio ſit recta. Similiter Auguſtinus uult, quod in intellectu comprehendat res & actus aliarum potentiarum, & indicet de actibus earum, Ex quibus ſequitur, quod nihil aliud eſt praxis formaliter, niſi actus uoluntatis imperatus, vel elicitus: quonia nullus actus ſequitur actum intellectus, qui conformiter elicitur, niſi actus uoluntatis, quonia omnes aliarum actus potentialium poſſunt præcedere actum intellectus, ſed non actus uoluntatis. Ex quo ulterius ſequitur, cum actus imperatus non habeat rationem praxiſ, niſi quia actus elicitus habet, qui eum præcedit: ſequitur quæ actus uoluntatis elicitus, ſit primo praxis: & ſi forma, & ratio praxis eſt primo in actu uoluntatis, oēs alij non erunt praxis, niſi ratione actus uoluntatis. Hinc dicendum, quod habitus dicitur practicus, vel ſpeculatiuus ab obiecto: quia non eſt alia cauſa prior habitui, niſi intellectus & obiectum. Sed ab intellectu non poteſt elici practicus, quia intellectus de ſe non eſt practicus, vel ſpeculatiuus, nec ex ſine: quia intellectus poteſt conſiderare obiectum habitus practici, non propter ſinem practicum: & ſic intellectus poſſet habere actum practicum, & non eſſe practicus. Dico ergo, quod ab eodem intellectu & actus, & habitus dicuntur practici: ſcilicet ab

obiecto. Hæc Scotus.

¶ Contra cuius ſcripta arguit Henricus de Gandauo tripliciter: Primo ſic, Intellectus ſpeculatiuus extenſione ſua ſit practicus, ſecundum Philoſophum, quod ita non eſſet, niſi diceretur practicus ex fine, non ab obiecto. Secundo, medicina diuiditur in ſpeculatiuam, & practicam, & tamen eſt de eodẽ obiecto, puta ſanitate aut ſanabili corpore: ergo diuiſio illa ex fine accipitur. Tertio, finis eſt prior inter cauſas ſecundum Philoſophum. Phyſicum, & ſecundum Auicennam 6. metaphyſicæ ſuar. ergo extenſio talis ſeu conformitas aptitudinalis, conuenit conſiderationi ratione finis. His addi poteſt ad probandum, quod theologia ſit ſpeculatiua, quod Philoſophus primo ethicorum & 3. de anima, ponit ſcientiam practica eſſe circa contingens. Cum ergo theologia ſit circa diuina præcipue, & æterna, non erit practica. Rurſus, ſecundum Philoſophum primo metaphyſicæ, omni ſcientia practica eſt aliqua ſcientia ſpeculatiua nobilior, cum ſpeculatiua ſit gratia ſui. Vnde, & metaphyſicam dicit eſſe ſpeculatiuam, ut pote nobiliſſimam, ſed theologia ita fidelium eſt nobiliſſima huius uitæ ſcientia, ergo eſt ſpeculatiua.

¶ In ſuper ad intelligendum hæc plenius, aduertenda ſunt uerba Durandus, qui dicit hic, Diſtinctio ſcientiarum ſecundum practicum, & ſpeculatiuum, eſt a fine formaliter, & ab obiecto originaliter ſeu radicaliter. Primum patet, quia ſcientia dicitur ſpeculatiua ab actu ſpeculandi, ut ipſum nomen inſinuat: practica uero, ab operatione extra intellectum. Speculatio autem, & operatio ſun fines ſcientiarum, quoniam omnis habitus eſt finaliter propter operationem, quæ eſt ſecundum habitum illum. Vnde & felicitas, quæ habet rationem finis, non eſt habitus, ſed actus ſecundum habitum perfectiſſimum. Operatio autem ſecundum habitum ſcientiæ, eſt ſpeculatio, aut praxis: quia ſcientia attingit ſuum obiectum per ſuam operationem, quæ operatio eſt, vel ſola ueritatis cognitio, quæ dicitur ſpeculatio: uel cognitio, quæ dicitur ſpeculatio: uel cognitio dirigens in faciẽdo obiectum, ſicut ars domiſticiatua præbet cognitionem dirigentem in faciẽdo domum, & ars medicinalis in cauſando ſanitate, ſic quæ ſpeculatio, & praxis ſunt actiones ſcientiarum, & fines earum, ſecundum quorum differentiam formaliter diſtinguuntur ſcientia per ſpeculatiuam, & practicum. Secundum uero, uidelicet quod iſta diſtinctio ſit radicaliter ab obiecto, ſic patet: Ex hoc ſcientia radicaliter habet, quod ſit ſpeculatiua, aut practica, ex quo habet quod actio ſcientiæ circa obiectum ſiſtat in cognitione ueritatis, vel ſit directiua ulterioris operis, ut patet ex præcedentibus, ſed hoc habet ſcientia ex natura ſui obiecti. Ex hoc enim, quod obiectum ſcientiæ tale eſt, quod nullo modo operabile eſt a nobis nec per actionem noſtram, contingit ipſum ſic uel aliter ſe habere: ex hoc prouenit, quod operatio ſcientiæ circa ipſum ſiſtat in ſola cognitione ueritatis. Porro quando obiectum agibile, aut factibile eſt a nobis, atque per operationem noſtram, contingit ipſum, ſic uel aliter ſe habere: actio ſciẽtiæ circa ipſum non ſiſtat in ſola cognitione ueritatis, ſed dirigit in p̄ſecutione opis, & horum utriusq; inuit Philoſophus tertio de aia, ubi primo dicit, quod intellectus ſpeculatiuus diſſert a practico, ipſo ſine, puta, quo ad dram formalẽ, & poſtea rãgẽs radicẽ, & originẽ dræ huius, ſubdit quod obiectum intellectus practici, eſt opus nõ omne, ſed actuale, actuale aut eſt contingens aliter ſe habere. Hæc Durandus.

¶ Cuius ſcripta in hac parte uidentur intentioni Philoſophi & eodẽ doctrina doctorũ amplius conſonare.

Peſtrio Henrici Gandauo cõtra Scoti altercationes.

Phyſico.

Ethico. 3. de Anima.

Durandus

de aia

Dionyſius

Practica conſideratio theologia eſt practica.

4. Ethico.

Auguſt.

Philoſophus

3. de anima